

Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Öğrenci Başarısını Etkileyen Bazı Değişkenlerin İncelenmesi (Erciyes Üniversitesi Örneği)

Examining Certain Variables Affecting Student Achievement in Teacher Training Institutions: Erciyes University Sample

Mustafa DURMUŞÇELEBİ*

Erciyes Üniversitesi

Öz

Başarı, okul ortamında belirli bir ders ya da akademik programlardan bireyin ne derece yararlandığının bir göstergesidir. Bu çalışmada başarı kavramıyla, okulda okutulan derslerde geliştirilen ve öğretmenlerce takdir edilen notlarla, test puanlarıyla ya da her ikisi ile belirlenen beceriler veya kazanılan bilgilerin ifadesi olan "Akademik Başarı" kastedilmektedir. Öğrenci başarısını etkileyen çok sayıda değişken bulunmaktadır; zekâ, yetenek, öğrenme biçimi, cinsiyet, aile yapısı, çevresel koşullar, ekonomik durum, program ve öğrenilene karşı tutum, öğrenme ortamı ve öğretim elemanı başarıyı etkileyen unsurlar olarak sayılabilir. Öğretim elemanlarının dünyayı algılama biçimi, eğitim sistemini değerlendirme şekli, alan bilgisi, alanıyla ilgili konuları sunuş biçimi ve cinsiyeti öğrenci başarısını etkileyebilecek unsurlardır. "Eğitim ve Cinsiyet" konusu son yıllarda eğitim bilimleri alanında sık sık tartışılan konulardan birisi haline gelmiştir.

Eğitim sürecinde öğrencinin başarı durumunu etkileyen değişkenlerin her birinin payının ne olduğunu kesin olarak belirlemek mümkün görülmemekle birlikte, söz konusu değişkenlerin etkisinin araştırıldığı araştırma sonuçlarının daha güvenilir olabilmesi için değişkenlerin ayrı ayrı ele alınmasının ve örneklemin büyütülmesinin yararı olabilir. Bu yüzden yapılan çalışmalarda evren-örneklem kapsamının genişletilmesi veya benzer / aynı çalışmaların değişik ortamlarda / yerlerde yapılması daha gerçekçi, bilimsel sonuçların ortaya çıkmasına katkıda bulunabilir. Araştırmanın amacı, öğretmen yetiştiren kurumlarda öğrencinin öğrenim gördüğü fakülte, bölüm, öğretim elemanı ve öğrenci cinsiyetinin öğrenci başarısını etkileyip etkilemediğini, bu etkinin ne düzeyde olduğunu belirlemektir.

Tarama modelinde yapılan bu çalışmanın evrenini, Erciyes Üniversitesi'ne bağlı Eğitim Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi (2010 yılında Fen Fakültesi ve Edebiyat Fakültesi diye ayrılmıştır)'nden mezun olan öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışmada fakültelerden örneklem alma yoluna gidilmemiş ve tüm öğrencilerin bilgilerine ulaşılmıştır; ancak çalışma kapsamı gereği son üç yılda (2007-2010) mezun olan öğrencilerin bilgileri kullanılmıştır. Başarı durumunu gösteren toplam 388.973 veri üzerinde çalışma yapılmıştır.

Bulgular araştırma alt problemleri doğrultusunda SPSS programı ile çözümlenerek yorumlanmaya çalışılmıştır. Çalışma sonunda, öğrencilerin akademik başarılarının öğrenim gördükleri fakülte, bölüm ve kendi cinsiyetlerine göre farklılık gösterdiği ortaya çıkarken, öğretim elemanlarının cinsiyetine göre bir farklılık bulunmamıştır.

Anahtar Sözcükler: Akademik başarı, cinsiyet ve başarı, öğretim elemanı ve başarı.

Abstract

Achievement is a kind of indicator of to what extent one benefits from certain academic curricula or a course. In this study, achievement means "Academic Achievement", which expresses the marks that are improved in school lessons and appreciated by teachers, test scores

* Yrd. Doç. Dr. Mustafa DURMUŞÇELEBİ, Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, mcelebi@erciyes.edu.tr

or the representation of gained knowledge, or the skills determined by both. Factors including intelligence, ability, learning styles, gender, family structure, environmental conditions, economic conditions, curriculum and the attitude towards the learnt subject, learning environment, and instructor may be ranged as variables affecting student success. Instructors, as a variable that affects student success directly; the way that s/he perceives the world, the way that s/he assesses the educational system, the competence in his or her field, the way that s/he presents the subjects related to his or her field and his or her gender may be accepted as some factors affecting student success. The subject "Education and Gender" has been recently one of the most discussed subjects in educational sciences.

Together the impossibility of clearly determining what the function of each variable that affects students' achievement levels in educational process is, it may be more appropriate to deal with the variables separately and extend the samples to make the research results on which we examined the effects of the mentioned variables much more reliable. Thus, expanding the extent of population and sample or carrying out the same research in different places / environments can contribute to the attempts to get more realistic and scientific results. The objective of this study is to determine whether the faculty and the department which students study in teacher training institutions, instructor and students' gender affect student success or not, and what the level of this effect is.

The population of this study that having been used screening model is the grad students from Faculty of Education, and Faculty of Arts and Sciences (in 2010, this faculty was separated as Faculty of Science and Faculty of Arts) in Erciyes University. The method as taking samples from the faculties was not followed; instead, we could reach all the students' information. However, the last three-years-grad students' (2007-2010) information was utilized for the extent of this research. This study was conducted by studying on 388.973 data indicating the achievement levels.

Findings were clarified by interpreting them via SPSS in accordance with sub-problems of the study. At the end of the study, it was noted that the students' academic achievements indicate statistical difference according to the faculty and the department that they study, and their own genders; on the contrary, any statistical difference was not found in terms of instructors' genders.

Keywords: Academic achievement, gender and success, instructor and success

Summary

Purpose

The objective of this study is to determine whether the faculty and the department students study in teacher training institutions, instructor and students' gender affect student success or not, and what the level of this effect is.

Results

The population of this study that having been used screening model is the grad students from Faculty of Education, and Faculty of Arts and Sciences (in 2010, this faculty was separated as Faculty of Science and Faculty of Arts) in Erciyes University. The method as taking samples from the faculties was not followed; instead, we could reach all the students' information. However, the last three-years-grad students' (2007-2010) information was utilized for the extent of this research. This study was conducted by studying on 388.973 data indicating the achievement levels. Findings were clarified by interpreting them via SPSS in accordance with sub-problems of the study.

Discussion

Factors including intelligence, ability, learning styles, gender, family structure, environmental conditions, economic conditions, curriculum and the attitude towards the learnt subject, learning environment, and instructor may be ranged as variables affecting student success. Instructors, as a variable that affects student success directly; the way that s/he perceives the world, the way

that s/he assesses the educational system, the competence in his or her field, the way that s/he presents the subjects related to his or her field and his or her gender may be accepted as some factors affecting student success.

Conclusion

At the end of the study, it was noted that the students' academic achievements indicate statistical difference according to the faculty that they study, the department and their own genders; on the contrary, any statistical difference was not found in terms of instructors' genders.

Giriş

Eğitim bilimlerinin bilinen tarihinden yakın zamana kadar eğitim-öğretim denilince, öncelikle bireyin gereksinimleri doğrultusunda bilgileri edinmesi anlaşılmaktaydı. 2000'li yıllardan itibaren "öğrenmeyi öğrenme" kavramı oldukça sık tartışılmaya, öğretim programlarında ölçme ve değerlendirme kavramları yeniden ele alınmaya, öğretmenin görevleri tekrar tanımlanmaya başlamıştır. Sonuç odaklı değerlendirmeden çok, süreç değerlendirme ön plana çıkmaya başlamış, böylelikle performansa, gerçek yaşam durumlarına ve portfolyoya dayalı durum belirleme ölçme ve değerlendirme kapsamında ele alınır olmuştur (Kutlu, Doğan ve Karakaya, 2008).

Başarı, okul ortamında belirli bir ders ya da akademik programlardan bireyin ne derece yararlandığının bir göstergesidir. Başarı, bu kadar geniş kapsamlı tanımlanmakla birlikte eğitimde başarı denildiğinde genellikle, okulda okutulan derslerde geliştirilen ve öğretmenlerce takdir edilen notlarla, test puanlarıyla ya da her ikisi ile belirlenen beceriler veya kazanılan bilgilerin ifadesi olan "Akademik Başarı" kastedilmektedir (Carter ve Good, 1973). Akademik başarı, bireyin devinişsel (psikomotor) ve duyuşsal gelişiminin dışında kalan, bütün program alanlarındaki davranış değişmelerini ifade eder (Erdoğan, 2006). Ancak burada (Beden Eğitimi ve Spor gibi) devinişsel davranışların önemli olduğu alanlardaki akademik başarının tanımlaması içine devinişsel alanın da dahil edilmesi gerektiği unutulmamalıdır.

Üniversite öğrenimi ortalama olarak 18-25 yaşları arasını kapsamaktadır; diğer bir ifadeyle, ergenlik yaşının son dönemlerini ve gencin kişiliğini oluşturduğu hassas dönemleri içermektedir. Bu dönemde bireyin başarısı, mutluluğunu, özgüvenini ve kişisel doyumunu da beraberinde getirecektir. Buna karşılık başarısızlığı da elbette güvensizliği, mutsuzluğu, çevresi ve kendisiyle barışık olmamayı, daha ileri düzeyde depresyonu tetikleyen bir etken olacaktır (Keskin ve Sezgin, 2009). Öğrencilerin bu dönemde karşılaştıkları sorunların nedenlerinin daha çok, onları üniversiteye iten nedenlerden kaynaklandığı söylenebilir; meslek sahibi olmak, aileden bağımsız bir yaşam kurmak, toplumda kabul görme ve statü sahibi olma isteği bunlardan bazılarıdır.

Problem Durumu

Araştırmalar, öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen çok sayıda değişken bulunduğuna işaret etmektedir; zekâ, yetenek, öğrenme biçimi, cinsiyet, aile yapısı, çevresel koşullar, ekonomik durum, program ve öğrenilene karşı tutum, öğrenme ortamı ve öğretim elemanı başarıyı etkileyen unsurlar olarak sayılabilir. Öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen bu değişkenler kısaca psikolojik, fiziksel ve toplumsal faktörler olarak gruplandırılabilir (Bahar, H.H., Özen, Y., Gülaçtı, F., 2009). Öğrenci başarısızlığındaki ana unsur olarak ailenin yapısı gösterilebilir. Anne ve babanın çocuk ve eğitimine karşı ilgisizliği, kendi eğitim düzeyleri, anne-babanın kişisel uyumsuzlukları (Yılmaz, 2000), gencin kendini bulabileceği ve kabul ettirebileceği bir toplumsal grubun olmaması, beraberinde gencin okul başarısızlığını getirmektedir (Aysan, Tanrıoğen ve Tanrıoğen, 1996). Üniversite öğrenimi boyunca öğrencilerin en önemli stres kaynağı genellikle derslerdeki başarısızlıklarıdır. Ancak söz konusu başarısızlık öğrencinin kendisinden kaynaklanabileceği gibi, ölçme ve değerlendirme sisteminden, öğretim elemanından ya da programlardan kaynaklanabilir. Öğrencilerin başarısızlığının önlenmesi, başarıyı etkileyen faktörlerin belirlenmesine bağlıdır. Başarıyı etkilemede önemli olan faktörler bilinirse, başarısızlığı

doğuran nedenlerin kontrol altına alınabileceği düşünülmektedir (Özgüven, 1974).

Öğrencinin öğrenilen konuya karşı tutumu, başarıyı etkileyen önemli değişkenler arasında sayılabilir. Gençlerde belirli nesnelere ya da konulara karşı tutumlar, yine onların çevresiyle etkileşimi sonucu oluşmaktadır. Eğitim ortamında olumlu tutumların geliştirilmesinde öğretim elemanına büyük görevler düşmektedir. Başka bir deyişle, gencin derse karşı geliştireceği tutum ağırlıklı olarak o dersi veren öğretim elemanına bağlıdır. Onun öğrenciye karşı tutum ve davranışları, dersi sunuş şekli, kullandığı yöntem, teknik ve araçlar, sınıf içi iletişim vb. durumların istenilen yönde seyir izlemesi, öğrencinin de o derse ve öğretim elemanına olumlu tutum geliştirmesine katkıda bulunacaktır.

Öğrencilerin öğretim elemanlarına karşı tutumu, bazen öğretim elemanının verdiği dersten, bazen de tutum ve davranışlarından kaynaklanabilir. Gizir tarafından yapılan çalışmada, öğrenci ve öğretim elemanları arasındaki ilişkinin olumlu, yapıcı ve etkileyici olması gereği vurgulanmış ve her iki grup arasında “*anlayış, yakınlık göstermeme, iletişim kurmaktan kaçınma, öğretme becerisinin yetersizliği ve konularına hâkim olamama*” gibi sorunların olduğu ortaya çıkmıştır (Gizir, 2005). Halbuki yapılan araştırmalar (Brown, 2004; Guifrida, 2005; Graunke ve Woosley, 2005) öğrenci ve öğretim elemanları arasında akademik danışmanlık, mesleki rehberlik, akademik planlama gibi alanlarda sıkı bir etkileşim olması gereği vurgulanmış ve bunun öğrenci başarısını doğrudan etkileyeceği belirtilmiştir.

Öğrencinin başarı durumunu doğrudan etkileyen bir değişken olarak öğretim elemanlarının dünyayı algılama biçimi, eğitim sistemini değerlendirme şekli, alan bilgisi, alanıyla ilgili konuları sunuş biçimi ve cinsiyeti öğrenci başarısını etkileyebilecek unsurlar arasında sayılabilir. “Eğitim ve Cinsiyet” konusu son yıllarda eğitim bilimleri alanında sık sık tartışılan konulardan birisi haline gelmiştir. Bu konu değişik açılardan ele alınarak araştırma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Son yıllarda eğitim bilimleri alanında cinsiyetle ilgili yapılan araştırma konularına bakıldığında, 60’lı yıllarda kızların eğitime katılmaları konularının tartışıldığı görülmektedir. İlk aşamada, kızların hukuki mağduriyetleri, cinsiyetler arası fırsat eşitliğini oluşturmak amacıyla okul sistemlerine politik müdahalelere yol açmıştır.

Son yıllarda yapılan araştırmalar daha çok öğrenci cinsiyetleri ve dersler üzerine yoğunlaşmaktadır. Bir taraftan herhangi bir dersi alan öğrenci grubunun başarı durumunda hangi cinsiyetin daha çok öne çıktığı araştırılırken, diğer taraftan da mesela matematik dersi alan öğrencilerin hangi öğretmeni tercih ettikleri araştırılmaktadır. Chutgar ve Sankar’ın (2008) yaptığı “Öğretmen Cinsiyetleri ve Öğrenci Başarısı Arasındaki İlişki” adlı çalışmada, dil öğretiminde daha çok bayan öğretmen tercih edilirken, matematik dersinde öğretmen tercihinde cinsiyetler arasında bir ilişki bulunamamıştır.

Heidinger ve arkadaşlarının “Öğrenme stratejisi mi, yoksa stratejik öğrenme mi?” adlı çalışmasında, tıp fakültesinde okuyan kız öğrencilerin ilk yıl çoktan seçmeli testlerde daha başarılı oldukları, buna karşılık erkek öğrencilerin matematik, fizik, kimya, İngilizce gibi derslerde öğrenim yaşamları boyunca kızlardan daha başarılı oldukları ortaya çıkmıştır (Heidinger, Mitterauer, Rimroth, ve Frischenschlager, 2008). Bu çalışmaya paralel olarak PIRLS ve PISA sınavlarının analiz edildiği Lynn ve Mikk’in çalışmasında, kız öğrencilerin okuma becerilerinde erkeklerden daha önde olduğu, matematik ve fen derslerinde her iki cinsiyet arasından anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır (Lynn ve Mikk, 2009). Her iki çalışmaya benzer olarak Byron’un (2002) yaptığı çalışmada, kız öğrencilerin okuma derslerinde, erkek öğrencilerin de matematik derslerinde başarılı oldukları görülmüştür. Yapılan çalışmaların çoğunluğu (Spinath, Freudenhaler, Alioscha ve Neubauer, 2010; Calvin, 2010), kızların sözel zekâlarının erkeklere göre daha ileri düzeyde olduğunu göstermektedir. Shafiq (2011) tarafından birkaç Müslüman ülkede yapılan çalışma da bu hipotezi destekler niteliktedir.

Erkek ve kadınların başarı konusunu algılamaları da farklı olabilir. Örneğin Mahdavi’nin kadın ve erkeklerin başarıyı algılama biçimlerini tespit etmeye yönelik olarak yaptığı bir çalışmada, erkekler, evin dışında arkadaşlarının olmasını, grup çalışmasını başarı ile ilişkilendirirken, kadınlar

bunların başarıda önemli olmadığını vurgulamaktadır. Bennett ve Bennett'in (1994) erkek ve kadın öğretmenlerin öğrencilerinin cinsiyetlerine göre başarı algılarını belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada, kadın öğretmenlerin yarısından fazlası, erkek öğretmenlerin de üçte biri kız öğrencilerin kendi alanlarında daha başarılı olduklarını vurgulamışlardır.

Bu konuda yurtdışında yapılan çalışmalar, Türkiye'deki çalışmalarla paralellik göstermeyebilir. Türkiye'de kızların okuma-yazma oranlarında, erkeklere göre hâlâ farklılık olduğu -2010 verilerine göre 6-17 yaş arasında okuma-yazma bilmeyen erkek yüzdesi 0,12 iken, okuma-yazma bilmeyen kızların yüzdesi 0,46 (<http://rapor.tuik.gov.tr/>)*, erkek ve kız olgusunun kültürel alt yapısının Türkiye'de Avrupa ve Amerika'dan farklı olduğu bilinen bir gerçektir. Bu durumda özellikle Avrupa ve Amerika'da yapılan çalışmaların sonuçları Türkiye'deki çalışmalarla örtüşmeyebilir. Kaldı ki bu konuda yapılan çalışmalar birbirine paralel sonuçlar da göstermemektedir.

Öğretmen ve öğrencilerin cinsiyetleri ile öğrenci başarıları arasında bir ilişkinin karşılaştırıldığı durumlarda, araştırmanın hangi okul kademesinde yapıldığı da araştırma bulgularını etkileyebilir. İlköğretim çağındaki öğrenciler için başarı durumunun daha çok öğretmenin kişiliğine, öğrenciye yaklaşımına, bireysel özelliklerine göre değişebileceği, eğitim düzeyi üst basamaklara gittikçe de başarı durumu daha çok ders bazında düşünebilir, Çünkü öğrenci için gelecek kaygısı ancak lise ve üniversite düzeyinde belirginleşmeye başlar.

Eğitim sürecinde öğrencinin başarı durumunu etkileyen birçok değişken bulunmaktadır. Bu değişkenlerin her birinin payının ne olduğunu kesin olarak belirlemek mümkün görülmemektedir, ancak sonuçların daha güvenilir olabilmesi için, değişkenlerin ayrı ayrı ele alınmasının ve örneklemin büyütülmesinin yararı olabilir. Bu yüzden yapılan araştırmalarda evren-örneklem kapsamının genişletilmesi veya benzer / aynı araştırmaların değişik ortamlarda / yerlerde yapılması daha gerçekçi, bilimsel sonuçların ortaya çıkmasına katkıda bulunabilir.

Özellikle öğretmen yetiştiren kurumlarda görev yapan öğretim elemanlarının ölçme ve değerlendirme becerilerinin üst düzeyde olması beklenir. Bir başka ifadeyle, öğretmen yetiştiren kurumlarda yetişen öğrencilerin başarı durumlarının güvenilirliği ancak bu süreçten sonra karşılaştıkları sınav sonuçlarında veya meslek yaşantılarında görülebilir. Öğrenciyi meslek yaşantılarında gözlemlemek uzun ve olanaksız bir süreci gerektirdiğinden, öğrencilerin okullarını bitirdikten sonra girdikleri mesleğe giriş sınavlarındaki (KPSS gibi) başarı durumları kısmen öğrenim süreci boyunca gösterdikleri performansın bir göstergesi sayılabilir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, öğretmen yetiştiren kurumlarda okuyan öğrencilerin başarı durumları ile cinsiyetleri, öğrenim gördükleri fakülteleri, bölümleri ve öğretim elemanı cinsiyetleri arasında bir ilişki olup olmadığını tespit etmektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır:

1. Öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülte ve bölümlerine göre başarı durumları nasıldır?
2. Öğrencilerin başarı durumları ile
 - a) Fakülteleri,
 - b) Bölümleri,
 - c) Cinsiyetleri,
 - d) Öğretim elemanının cinsiyeti arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Yapılan bu çalışmanın alanyazına-çalışılan konu ile ilgili olarak çok fazla öğrenci verisi kullanıldığından-yeni bir katkı getireceği, öğretim elemanları ve öğrencilerin birbirlerini nasıl algıladıkları konusunu daha açık olarak ortaya koyacağı düşünülmektedir.

** http://rapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2veENVID=adnksdb2Envverepor=wa_turkiye_cinsiyet_yasgrp_egitim_top.RDFvep_xkod=okuryazar_kodvep_yil=2010vep_dil=1vedesformat=pdf

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Öğrencilerin okudukları süre içerisinde aldıkları notların dikkate alınarak başarı durumlarının betimlenmeye çalışıldığı bu araştırma tarama modelinde yapılmıştır.

Evren ve Örneklem

Tarama modelinde yapılan bu araştırmanın evrenini, Erciyes Üniversitesi'ne bağlı Eğitim Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi (2010 yılında Fen Fakültesi ve Edebiyat Fakültesi diye ayrılmıştır)'nden mezun olan öğrenciler oluşturmaktadır. Fen ve edebiyat fakülteleri öğretmen yetiştiren kurumlar olarak kurulmamışlarsa da bu fakültelerin öğrencileri aldıkları formasyon eğitimi ile birlikte öğretmen olma hakkı kazanmaktadırlar. Bu sebepten dolayı fen ve edebiyat fakülteleri öğretmen yetiştiren kurum olarak araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırmada fakültelerden örneklem alma yoluna gidilmemiş ve tüm öğrencilerin bilgilerine ulaşılmıştır ancak araştırma kapsamı gereği son üç yılda mezun olan öğrencilerin bilgileri kullanılmıştır. 2007-2010 arasında mezun olan 6509 öğrenciye ait başarı durumunu gösteren toplam 388.973 veri üzerinde çalışma yapılmıştır.

Erciyes Üniversitesi'nin öğretmen yetiştiren Eğitim ve Fen-Edebiyat Fakültelerine (2009-2010 öğretim yılından itibaren Fen ve Edebiyat Fakülteleri olarak ikiye ayrılmıştır) ait 2007-2011 yılları arasındaki öğrenci kayıt ve mezun durumu aşağıya çıkarılmıştır:

Tablo 1.

2007-2011 Yılları Arasındaki Öğrenci Kayıt ve Mezun Durumu

ÖĞRETİM YILI	Kayıt Yapıran	Kaydı Silinen		Kaydını Alan		Ön Lisans Mezunu		Yatay Geçiş Yapan		Lisans Mezunu	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
2007-2008	8.812	1.006	11,42	687	7,80	1.864	21,15	257	2,92	5410	61,39
2008-2009	10.487	939	8,95	1.041	9,93	1.863	17,76	248	2,36	6228	59,39
2009-2010	10.699	1.040	9,72	1.020	9,53	1.339	12,52	249	2,33	5409	50,56
2010-2011	11.501	644	5,60	998	8,68	1.664	14,47	280	2,43	6332	55,06
GENEL TOPLAM	41.499	3.629	8,74	3.746	9,03	6.730	16,22	1.034	2,49	23379	56,34

Tablo incelendiğinde, her öğretim yılı, iki fakülteden ön lisansla birlikte yaklaşık 6500-7500 arasında öğrencinin mezun olduğu görülmektedir. Ön lisans mezunlarının sayısının 1750-2000 arası olduğu düşünülürse yaklaşık 5000 ile 6000 dolayında öğrenci dört yıllık lisans öğrenimini tamamlamaktadır. Kayıt yaptıran öğrenci sayısı dikkate alındığında; kayıt yaptıran öğrencilerin % 50-60 arasında mezun olduğu, geri kalanının ise çeşitli nedenlerle kayıt yaptırdıkları, ancak okudukları fakültenin lisansından mezun olamadıkları görülmektedir. Tabloda yine dikkat çekici bir nokta da öğrencilerin yaklaşık % 18'inin (% 8,74 + % 9,03) hiçbir şekilde okulla ilişkisi kalmadığı, yani yükseköğrenimini yapamadığı görülmektedir.

Verilerin Elde Edilmesi

Araştırmada kullanılan veriler, Erciyes Üniversitesi Bilgi İşlem Merkezi aracılığıyla toplanmıştır. Öğrencilere ait söz konusu veriler SQL programından SPSS 16 programına aktarılmış ve araştırma amaçları doğrultusunda düzenlenmiştir. Bilgi İşlem Merkezi'nden son üç yılda (2007-2008, 2008-2009 ve 2009-2010 öğretim yıllarına ait) öğrencilerin her yıl derslerden almış oldukları notlar alınmış, bu yıllar içerisinde herhangi bir sebepten dolayı sistemden ayrılan öğrenciler listeden çıkarılmıştır. Yani veri olarak sadece mezun olan öğrencilerin notları geçerli kabul edilmiştir.

Temelde iki fakülte (Eğitim Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi) araştırma kapsamına alınmıştır. Fen-Edebiyat Fakültesi'nin Fen ve Edebiyat olarak ayrılması sonucu fakülte sayısı dörde çıkmıştır. Bu fakültelerin herhangi birinde okumamış olan öğrencilerin de bulunduğu pedagojik formasyon programı ayrı bir fakülte – bölüm gibi ayrı bir değişken olarak kabul edilmiştir. Fakültelerdeki bölümler ise, durumlarına göre sözel, sayısal ve dil olarak üç grupta toplanmıştır.

Verilerin Analiz Edilmesi

Araştırma alt problemlerine uygun olarak düzenlenen veriler, araştırma alt problemlerine uygun olarak öncelikle mevcut durumun başarı durumunu betimleyebilmek amacıyla fakülte ve bölümleri göre notlar frekans, yüzde ve aritmetik ortalama gibi teknikler kullanılmıştır. Araştırma değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farkın olup olmadığını ve varsa ne yönde olduğunu belirlemek amacıyla da GLM Univariate Anova ve Post Hoc teknikleri kullanılmıştır.

Bulgular

Bu araştırmanın amacı, öğretmen yetiştiren kurumlarda okuyan öğrencilerin başarı durumları ile cinsiyetleri, öğrenim gördükleri fakülteleri, bölümleri ve öğretim elemanı cinsiyetleri arasında bir ilişki olup olmadığını tespit etmektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır:

Bu amaç doğrultusunda cinsiyet faktörünün başarıya etkisi ve öğrencilerin cinsiyetlerine göre öğretim elemanlarından almış oldukları notlara ilişkin veriler Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2.

Öğrencilerin Akademik Başarılarının Bölüm ve Öğretim Elemanı Cinsiyetine Göre Dağılımı

Bölüm	Öğrenci Cinsiyeti	Bayan Öğretim Elemanı Notu	Erkek Öğretim Elemanı Notu	Aritmetik Ortalama
Eğitim Fak. Sözel	Kız	78,21	73,32	75,77
	Erkek	72,62	68,46	70,54
Eğitim Fak. Sayısal	Kız	75,35	75,38	75,37
	Erkek	69,30	69,89	69,60
Eğitim Fak. Dil	Kız	80,00	78,94	79,47
	Erkek	77,30	76,57	76,94
Fen-Edeb. Fak. Sözel	Kız	68,10	69,24	68,67
	Erkek	65,60	66,41	66,01
Fen-Edeb. Fak. Sayısal	Kız	67,65	67,18	67,42
	Erkek	63,54	63,79	63,67
Fen-Edeb. Fak. Dil	Kız	73,55	70,10	71,83
	Erkek	70,05	66,34	68,20
Pedagojik Formasyon	Kız	68,87	73,47	71,17
	Erkek	62,49	70,72	66,61
Toplam	Kız	72,35	70,45	71,40
	Erkek	67,66	66,46	67,06

Bölümlere göre, kız ve erkek öğrencilerin öğretim elemanlarından aldıkları notların ortalamaları incelendiğinde, kız öğrencilerin (70-72 puan) bölümlerin çoğunda erkek öğrencilere (66-68 puan) göre daha yüksek not aldıkları görülmektedir. Bayan öğretim elemanlarından en yüksek notu Eğitim Fakültesi'nin dil ve sözel bölümlerde öğrenim gören kız öğrenciler (78-80 puan) almışlardır. Buna karşılık bayan öğretim elemanlarından en düşük notu, pedagojik formasyon eğitimi alan erkek öğrencilerle (49-62 puan) Fen-Edebiyat Fakültesi sayısal bölümlerinin erkek öğrencileri (54-63 puan) almışlardır. Erkek öğretim elemanlarından en yüksek notu Eğitim Fakültesi dil bölümlerinde öğrenim gören kız (78-94 puan) ve erkek öğrenciler (57-76 puan) ile sayısal bölümlerde öğrenim gören kız öğrenciler (38-75 puan) almışlardır. Erkek öğretim elemanlarından en düşük notu Fen-Edebiyat Fakültesi'nde öğrenim gören erkek öğrenciler (63-66 puan) almışlardır.

Tablo 2’de görüldüğü gibi, tüm bölümlerde kız öğrencilerin her iki cinsiyetteki öğretim elemanlarından erkek öğrencilere oranla daha yüksek not almaları, öğretim elemanlarının cinsiyetlerine göre not vermede bir ayırım gözetmedikleri ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre tüm bölümlerde daha yüksek başarı gösterdikleri belirlenmiştir.

Tablo 3 araştırmanın bağımlı değişkeni olan başarı durumu ile öğrencinin okuduğu fakülte, bölüm ve öğretim elemanı cinsiyetinin (bağımsız değişkenlerle) ilişki düzeyini göstermektedir:

Tablo 3.

Fakülte, Bölüm ve Öğretim Elemanları Cinsiyetine Göre Öğrencilerin Akademik Başarılarına İlişkin Varyans Analizi

Araştırma Değişkenleri	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	P
Fakülte	2215,579	3	738,526	2295,97*	,000
Bölüm	10690,614	5	2138,123	842,22*	,000
Öğrenci Cinsiyeti	397,482	1	397,482	170,51*	,000
Öğretim Elemanı Cinsiyeti	5,586	1	5,586	,026	,871
Fakülte - Bölüm	26,777	1	26,777	,018	,892
Fakülte - Öğrenci Cinsiyeti	136,760	3	45,587	16,957*	,000
Fakülte - Öğretim Elemanı Cinsiyeti	146,576	3	48,859	17,879*	,000
Bölüm - Öğrenci Cinsiyeti	111,099	5	22,220	14,742*	,000
Bölüm - Öğretim Elemanı Cinsiyeti	1121,403	5	224,281	161,895*	,000
Öğrenci Cinsiyeti - Öğretim Elemanı Cinsiyeti	23,657	1	23,657	1,147	,284
Fakülte - Bölüm - Öğrenci ve Öğretim Elemanı Cinsiyeti	133,306	11	12,119	5,589*	,000

* $p < ,001$

Tablo 3’te görüldüğü gibi, öğrencilerin akademik başarıları, öğrenim gördükleri fakülte, bölüm ve cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık gösterirken, öğretim elemanlarının cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermemiştir.

Bağımsız değişkenler birlikte ele alındığında, öğrencilerin akademik başarı düzeyleri ile fakülte ve öğrenci cinsiyeti, fakülte ve öğretim elemanı cinsiyeti, bölüm ve öğrenci cinsiyeti, bölüm ve öğretim elemanı cinsiyeti, fakülte, bölüm, öğrenci ve öğretim elemanı cinsiyeti arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Diğer taraftan, fakülte ve bölüm ile öğrenci ve öğretim elemanı cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Bağımsız değişkenler bağımlı değişkenle birebir karşılaştırıldığında, cinsiyet dışındaki diğer değişkenlerde anlamlı farklılık bulunurken, çoklu karşılaştırmalarda ise anlamlı bir fark bulunmamıştır. Değişkenler arasındaki anlamlı farklılığın nedenini belirlemek için yapılan Post Hoc analiz sonuçlarına ilişkin bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4.

Fakülteler Arası Farklılığa İlişkin Post Hoc Testi Sonuçları

Fakülteler		Ortalama Farkı	Sig.
Eğitim Fak.	Fen-Edebiyat Fakültesi	7,71	,000
	Fen Fakültesi	6,09	,000
	Edebiyat Fakültesi	1,12	,000
	Pedagojik Formasyon	1,51	,000
Fen -Edb. Fak.	Fen Fakültesi	-1,62	,000
	Edebiyat Fakültesi	-6,29	,000
	Pedagojik Formasyon	-6,21	,000
Fen Fak.	Edebiyat Fakültesi	-4,67	,000
	Pedagojik Formasyon	-4,58	,000
Edb. Fak.	Pedagojik Formasyon	-,09	,671

Tablo 4 incelendiğinde, öğrencilerin başarı durumları ile öğrenim gördükleri fakülteler arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Eğitim Fakültesi öğrencilerinin akademik başarıları, diğer fakülte öğrencilerinin akademik başarılarından anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Bu farklılığın kaynağının daha çok Fen Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin notlarından kaynaklandığı görülmektedir. Eğitim Fakültesi ile Edebiyat Fakültesi ve Pedagojik Formasyon grubunda bulunan öğrencilerin notları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuş, bu farkın da araştırma evreninin büyüklüğünden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 2'deki öğrenci notları ile Tablo 4'teki fakülteler arası fark karşılaştırıldığında, Eğitim Fakültesi (73,13) ve Pedagojik Formasyon (71,60) grubunda bulunan öğrencilerin notları ile Edebiyat Fakültesi (69,80), Fen-Edebiyat Fakültesi (65,69) ve Fen Fakültesi (63,74) öğrencilerinin notlarından yüksek görülmektedir. Edebiyat Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerle pedagojik formasyon alan öğrencilerin akademik başarıları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Öğrencilerin akademik başarılarının bölümlere göre farklılık nedenini belirlemek için yapılan Post Hoc analiz sonuçlarına ilişkin bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5.
Bölümler Arası Farklılığa İlişkin Post Hoc Testi Sonuçları

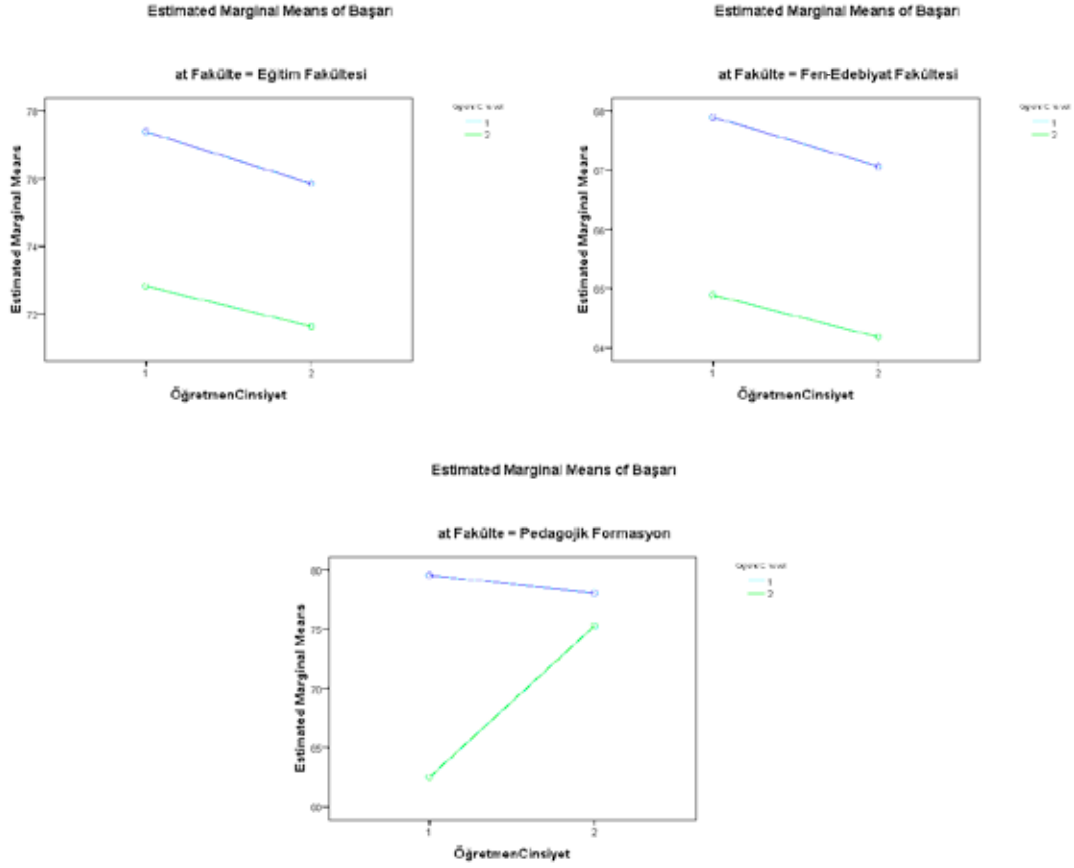
Bölüm	Fak.	Bölümler	Ortalama Farkı	Sig.
Eğitim Fakültesi Sözel Bölümler	Eğitim Fak.	Sayısal Bölümler	,69	,000
		Dil Bölümleri	-6,28	,000
	Fen-Edb. Fak	Sözel Bölümler	4,60	,000
		Sayısal Bölümler	6,67	,000
		Dil Bölümleri	1,93	,000
		Formasyon Grubu	-,76	,000
Eğitim Fakültesi Sayısal Bölümler	Eğitim Fak.	Sözel Bölümler	-,69	,000
		Dil Bölümleri	-5,59	,000
	Fen-Edb. Fak	Sözel Bölümler	5,29	,000
		Sayısal Bölümler	7,36	,000
		Dil Bölümleri	2,62	,000
		Formasyon Grubu	1,45	,000
Eğitim Fakültesi Dil Bölümleri	Eğitim Fak.	Sözel Bölümler	6,28	,000
		Sayısal Bölümler	5,59	,000
	Fen-Edb. Fak	Sözel Bölümler	10,88	,000
		Sayısal Bölümler	12,95	,000
		Dil Bölümleri	8,21	,000
		Formasyon Grubu	7,04	,000

Tablo 5 incelendiğinde, Eğitim Fakültesi'nin sözel bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin akademik başarı düzeyleri sayısal bölümlerde öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek, dil bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerden ise anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur. Bu farklılıkların öğrenim görülen bölümlerin ders içeriklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Eğitim Fakültesi sözel bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin akademik başarı düzeyleri ile Fen-Edebiyat Fakültesi'nin tüm bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin akademik başarıları arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur. Eğitim Fakültesi sözel bölümü öğrencilerinin akademik başarılarının daha yüksek olmasının, Eğitim Fakültesi programlarının içeriğinin Fen-Edebiyat Fakültesi programlarının ders içeriklerinden daha alt düzeyde olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Eğitim Fakültesi sayısal bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin akademik başarı düzeyleri ile Fen Edebiyat Fakültesi'nin tüm bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin akademik başarıları arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur. Eğitim Fakültesi sayısal bölümü öğrencilerinin akademik başarılarının daha yüksek olması, Fen-Edebiyat Fakültesi programlarının bilim insanı yetiştirmeye yönelik olarak hazırlanmış olmasından kaynaklandığı ifade edilebilir.

Öğretim elemanı puanlarının öğrenci cinsiyetlerine göre Eğitim ve Fen-Edebiyat fakülteleri ile pedagojik formasyon alan öğrencilerin cinsiyetlerine göre not dağılımlarına ilişkin eğriler Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1: Öğretim Elemanı Puanlarının Öğrenci Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Şekil 1’de görüldüğü gibi, Eğitim Fakültesinde görev yapan öğretim elemanları kız öğrencileri daha başarılı olarak algılamaktadırlar. Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha yüksek puan almaktadırlar. Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören kız öğrencilerin lehine görülen akademik başarı Fen-Edebiyat Fakültesi ve pedagojik formasyon alan öğrencilerinde de benzerlik göstermektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Üniversitede öğrenim gören öğrencilerin akademik başarılarına cinsiyet açısından bakıldığında, kız öğrencilerin başarıları tüm fakülte ve bölümler düzeyinde erkek öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Araştırmanın bu bulgusu alanyazıda yapılan araştırmalar (Bahar, 2006; Büyüköztürk & Denizkulu, 2002; Koç, Avşaroğlu, & Sezer, 2004; Özen, 2011; Arıcı, 2008; Heidinger, Mitterauer, Rimroth, ve Frischenschlager, 2008; Lynn ve Mikk, 2009; Bennett ve Bennett, 1994) tarafından desteklenmektedir.

Araştırmanın bir başka bulgusunda, her iki cinsiyetteki öğretim elemanlarından kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha yüksek not almaları, öğretim elemanlarının cinsiyetlerine göre not vermede bir ayırım gözetmediklerini göstermektedir. Bu bulgu yapılan çalışmalarla (Heidinger, Mitterauer, Rimroth, ve Frischenschlager, 2008; Lynn ve Mikk, 2009; Gizir, 2005) paralellik göstermektedir. Bu alanda yapılan diğer araştırmalarda (Brown, 2004; Guiffida, 2005; Graunke ve Woosley, 2005) öğrenci ve öğretim elemanları arasında akademik danışmanlık, mesleki rehberlik, akademik planlama gibi alanlarda sıkı bir etkileşim olması gereği vurgulanmış ve bunun öğrenci başarısını doğrudan etkileyeceği belirtilmiştir. Araştırmacılar

öğretim elamanlarının cinsiyetlerinin öğrenci akademik başarısını etkilediğine yönelik bir bulgu ortaya koymamışlardır. Diğer taraftan Chutgar ve Sankar'ın (2008) çalışmalarında dil öğretimi alanında bayan öğretim elemanlarının öğrencilerin akademik başarılarını olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir. Aynı zamanda dil öğrenen üniversite öğrencilerinin de dil eğitiminde bayan öğretim elamanlarını seçtiklerini bulmuşlardır.

Üniversitede öğrenim gören öğrencilerin akademik başarıları öğrenim gördükleri alana göre farklılaşmaktadır. Sözel alanlarda öğrenim gören öğrencilerin akademik başarıları diğer alanlarda öğrenim gören öğrencilerin akademik başarılarından daha yüksektir. Bahar, Özen ve Gülaçtı (2009) yaptığı çalışmada da bu öğrencilerin kayıtlı oldukları programlarla ağırlıklı not ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Araştırmacıların yapmış oldukları çalışmada, sayısal ve sözel alanlarda öğrenim gören öğrencilerin bölümlere göre başarılarının farklılaştığı belirtilmiştir. Bu bulgu araştırmanın bulgusuyla kısmen paralellik göstermektedir. Heidinger, Mitterauer, Rimroth, ve Frischenschlager (2008) ise çalışmalarında, sayısal bölüm öğrencilerinin analitik düşünme yeteneklerinin sözel bölüm öğrencilerinde daha yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır. Spinath, Freudenhaler, Alioscha ve Neubauer (2010) ile Calvin (2010), kız öğrencilerin sözel alanlarda erkek öğrencilere göre daha yüksek düzeyde akademik başarı gösterdiklerini vurgulamışlardır. Shafiq'in (2011) çalışması ise bu bulguları destekler niteliktedir.

Dil bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin akademik başarıları, diğer bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin akademik başarılarından daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgu Lynn ve Mikk (2009) tarafında yapılan araştırmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir. Keskin ve Sezgin (2009) ise çalışmalarında, üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin akademik başarılarının daha çok duyuşsal alanlardan etkilendiğini belirtmişlerdir. Benzer bir şekilde Bahar, Özen ve Gülaçtı (2009), üniversite öğrencilerinin akademik başarılarının aile yapısından önemli düzeyde etkilendiğini belirtmişlerdir.

Kaynakça

- Arıcı, İ. (2008). Öğrencilerin Cinsiyetlerinin İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersindeki Başarı Düzeylerine Etkisi. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* , 13 (1), 143-159.
- Aysan, F., Tanrıögen, G., & Tanrıögen, A. (1996). Perceived causes of academic failure among the students at faculty of education at Buca. *Teacher Training for the Twenty First Century* , 73-85.
- Bahar, H. (2006). KPSS Puanlarının Akademik Başarı ve Cinsiyet Açısından Değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim* , 31 (140), 68-74.
- Bahar, H.H., Özen, Y., Gülaçtı, F. (2009). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Cinsiyet ve Branşa Göre Akademik Başarı Durumları ile Öğrenme Stilllerinin İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* , 42 (1), 69-86.
- Bennett, C. K., & Bennett, J. A. (1994). Teachers' Attributions and Beliefs in Relation to Gender and Success of Students. *American educational research association* .
- Brown, N. (2004). What makes a good educator? The relevance of meta programmes. *Assesment and Evaluation in Higher Education* (39), 205-210.
- Büyüköztürk, Ş., & Denizkulu, D. (2002). Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği ile Sınıf Öğretmenliği Programı Öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Faktörler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* , 187 (204).
- Byron, W. (2002). How gender and socioeconomic status affect reading and mathematics achievement. *Economics of education review* , 10 (4), 343-357.
- Calvin, C. (2010). Sex, intelligence and educational achievement in a national cohort of over 175,000 11-year-old schoolchildren in England. *Intelligence* , 38 (4), 424-432.
- Carter, V., & Good, E. (1973). *Dictionary of education* (4 b.). New York: Mc Graw Hill Book Company.

- Chutgar, A., & Sankar, V. (2008). The relationship between teacher gender and student achievement: evidence from five Indian states. *A Journal of Comparative and International Education* , 5 (38), 627-642.
- Erdogdu, Y. M. (2006). Yaratıcılık ile Öğretmen Davranışları ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler. *Sosyal Bilimler Dergisi* , 5 (17), 95-106.
- Gizir, C. (2005). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Problemleri Üzerine Bir Çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 1 (2), 196-213.
- Graunke, S., & Woosley, S. (2005). An exploration of the factors that affect the academic success of college sophomores. *College Student Journal* (39), 367-377.
- Guiffrida, D. (2005). Othermothering as a framework for understanding African-American students. *The Journal of Higher Education* (76), 701-723.
- Heidinger, G., Mitterauer, L., Rimroth, E., & Frischenschlager, O. (2008). Learning Strategy or Strategic Learning? Gender-Dependent Success in Medical Studies at the Medical University of Vienna. *Wiener Klinische Wochenschrift* , 120 (1-2), 37-45.
- Keskin, G., & Sezgin, B. (2009). Bir Grup Ergen Akademik Başarı Durumuna Etki Eden Etmenlerin Belirlenmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi* , 4 (10), 3-18.
- Koç, M., Avşaroğlu, S., & Sezer, A. (2004). Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarıları ile Problem Alanları Arasındaki İlişki. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 11, 483-498.
- Kutlu, Ö., Doğan, C., & Karakaya, İ. (2008). *Öğrenci Başarısının Belirlenmesi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Lynn, R., & Mikk, J. (2009). Sex differences in reading achievement. *Trames* , 13 (1), 3-13.
- Mahdavi, I. (2010). Comparing Men's and Women's Definition of Success. *Journal of Behavioral Studies in Business* , 1-8.
- Özen, Y. (2011). Sosyal Bilgiler Eğitimi Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğrenme Stilleri ve Bunların Çeşitli Değişkenlerle İlişkisi (Erzincan Üniversitesi Örneği). *Akademik Bakış Dergisi - Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E- Dergisi* (24), 1-20.
- Özgüven, İ. (1974). Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Zihinsel Olmayan Faktörler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* .
- Shafiq, M. (2011). Gender gaps in mathematics, science and reading achievements in Muslim countries: Evidence from quantile regression analyses. *Education Economics, Forthcoming* .
- Spinath, B., Freudenhaler, H., Alioscha, H., & Neubauer, C. (2010). Personality and Individual Differences. *Elsevier* , 48 (4), 481-486.
- Yılmaz, A. (2000). *Eşler Arasındaki Uyum ve Çocuğun Algıladığı Anne – Baba Tutumu ile Çocukların, Ergenlerin ve Gençlerin Akademik Başarıları ve Benlik Algıları Arasındaki İlişkiler*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.